

Artisfilm schiet doel voorbij

■ RECENSIE

Door Maartje Kouwen

Wederom een initiatief ter ere van het Darwinjaar: dierentuin Artis toont in zijn planetarium een nieuwe *full dome show*. Op 16 oktober ging de animatie-film 'Natuurlijke Selectie' in première.

Vooraf waarschuwt de educatiemedewerker van Artis dat de film wellicht een draaierig gevoel kan veroorzaken en adviseert desnoods de ogen dicht te doen om misselijkheid te voorkomen. Die waarschuwing is niet ongegrond. De kijker zweeft als in een vliegtuig over zeeën en landschappen. Ternauwernood mist hij de top van een hoge toren en de takken van bomen. Een prachtig gezicht en levensecht gevoel, maar het gaat natuurlijk om de Beagle. Volgens Artis is de film namelijk een spectaculair programma over Darwins reis met zijn onderzoeksschip. Helaas is dat nu net wat een beetje ontbreekt. De Beagle is er wel, maar van een reis is geen sprake. Men ziet de Beagle vanaf een afstand door de woeste golven dobberen en vliegt er vervolgens als een soort geest welgeteld drie rondjes omheen. Een goede manier om te zien hoeveel werk de makers hebben gestoken in het natekenen van de boot, maar verder dient het schip geen enkel doel. Wat zou het leuk zijn geweest om virtueel rond te lopen op het dek, in kamers te mogen gluren en Darwin aan het werk te zien in zijn *poop cabin*. Helaas ontbreekt van de natuurvorser zelf ieder spoor, terwijl de aankondiging opnieuw anders doet vermoeden: 'We vergezellen Darwin naar de Galapagoseilanden, waar hij geïnspireerd werd tot het schrijven van zijn beroemde boek.' In plaats daarvan belandt de kijker vanaf grote hoogte opeens op een eilandje waar achterevolgens een paar zwarte leguanen, een veerloze aalscholver en enkele schildpadden te zien zijn, zonder veel uitleg. Niet veel later zakt het perspectief tot onder de zeespiegel, waar een pracht aan vissen rondzwemt. Een mooi stukje film, maar een opvallende verschijning in het Darwinverhaal, aangezien de beste man zich amper in de onderwaterwereld begaf. Afgezien van het tonen van de schoonheid van de natuur, dient het duikreisje weinig ander nut. Dat geldt ook voor de zweefvluchten over water en land die slechts als opvulling lijken te fungeren voor de commentaarstem van Menno Bentveld. Het is jammer dat dergelijke beelden niet ter ondersteuning dienen van het centrale thema van de film. Natuurlijke selectie wordt namelijk uitgelegd door middel van bolletjes op een speelveld en een happend bolletje à la Pacman die ze opeet. Sommige bolletjes hebben stekels

en worden minder snel opgegeten. Doordat het veld plotseling omhoog komt, ontstaan afzonderlijke twee populaties, waarvan er slechts een wordt vergezeld door Pacman. Aan de Pacmankant worden de stekels steeds groter, aan de andere kant verdwijnt de eigenschap en voilà: het zijn zomaar twee verschillende soorten geworden.

Een disco-intermezzo wekt helemaal verbazing. Op een soort zwart-wit geblokt schaakveld verschijnen drie verschillende robotachtige levensvormen, waarvan er uiteindelijk een overblijft die zich snel vermeerderd. Op luide discobeats denderen de wezens in groten getale over het scherm. Dit stuk van de film is echt misplaatst tussen de mooie natuurbeelden. De plaatjes zijn te simplistisch, de taal te ingewikkeld en het tempo te hoog om eenzelfde doelgroep te kunnen dienen. De achterliggende doelstelling om evolutie inzichtelijk te maken, met name voor kinderen, is hiermee niet gehaald.

Dat is een gemiste kans en bovendien onnodig, want de natuur heeft genoeg sprekende voorbeelden van de evolutie en de makers zijn prima in staat om deze na te tekenen. Dat laatste blijkt bijvoorbeeld uit de locatie waar de evolutie-uitleg in de film plaatsvindt: het Pacmanbord ligt op een tafel in Darwins werkkamer in Down House. Deze ruimte is bijzonder nauwkeurig nagetekend, getuige de foto's van de ruimte die voorafgaand aan de voorstelling werden getoond. Alleen in deze scène krijgt de bezoeker een uniek kijkje in het leven van Darwin via een blik op de boekenkasten en aantekeningen waarmee Darwin zich omringde, maar dichterbij dan dat komt men niet. Afgezien van het rondje om de Beagle is dit ook het enige moment dat het gebruik van animatie daadwerkelijk iets toevoegt; Down House mag namelijk niet worden gefotografeerd. In de rest van de film is de functie daarvan nogal twijfelachtig, aangezien natuurbeelden ook overvloedig en mooier op film zijn vastgelegd. Ook het nut van de planetariumkoepel als toneel van deze film blijft enigszins onduidelijk; bij de onderwaterbeelden geeft dit een geweldig mooi effect, maar in het geval van de kromgetrokken muren van Down House en omgeven masten is het eerder storend. Bij een toevallige wandeling door Artis is de film aardig ter afwisseling van de dieren in het park, maar de film alleen is het bezoek en de stijve nek niet waard.

Natuurlijke Selectie
Artis Planetarium
Dagelijks om 13.00 uur en 16.00 uur
Inbegrepen bij regulier Artisbezoek

Wat zou het leuk zijn geweest om virtueel rond te lopen op het dek van de Beagle en in kamers te mogen gluren.

Zelfs Darwins exemplaar van *Das Kapital* is nog in Down House te bewonderen.

Britse gepensioneerden op de thee bij Darwin

■ RECENSIE

Door Lucas Wenniger

De HMS Beagle en Down House tekenden het leven en werk van Charles Darwin. Het schip is rond 1870 gesloopt, maar het landhuis is na een grote restauratie in ongekend goede staat te bezichtigen, en staat op de nominatie voor de Unesco Werelderfgoedlijst. Het huis waar Charles Darwin ooit woonde, vlak buiten Londen, is nu een permanent monument voor 's werelds bekendste bioloog. De collectie is uitgebreid, er is een nieuwe tentoonstelling over de totstandkoming van *The Origin of Species*, en de omringende tuinen zijn zoveel mogelijk teruggebracht in de staat van rond 1860. Down House is een heerlijk gebalanceerd museum geworden. Rustig rondlopende Britse gepensioneerden, vermengd met wat loslopende kleinkinderen, completeren de ingetogen sfeer van het Engelse landhuis, en de prachtige tuinen maken de overgang naar het Engelse heggelandschap vloeiend.

Versleten

De herinrichting van de tentoonstellingen is duidelijk een succes. Enerzijds is er inhoudelijke aandacht voor Darwins tocht op de Beagle en de manier waarop die reis zijn denken beïnvloedde, anderzijds onderstrepen de in oude glorie herstelde kamers de cultstatus van Darwin als held van de empirische wetenschap. In Darwins oude studeerkamer lijkt de tijd anderhalve eeuw te hebben stilgestaan, en verwacht je ieder moment dat de oude bioloog binnentapt om plaats te nemen op de versleten stoel. Charles Darwin woonde bijna veertig jaar in Down House. Zes jaar na de Beagle-reis werd de woning in het centrum van Londen te klein voor het snel groeiende gezin, en kochten hij en zijn vrouw Emma het 'oude en lelijke' huis waar ze beiden de rest van hun leven woonden. Na hun beider overlijden deed het pand nog enige jaren dienst als een kostschool voor meisjes. Daarna stond het enige jaren leeg, tot het in 1929 een museum werd. Toen hielpen de twee nog levende zoons van Darwin de inrichting zoveel mogelijk in de oude staat terug te brengen, waardoor ook nu nog veel originele meubels bewaard zijn gebleven. Darwins microscop, de pistolen die hij kocht voor zijn reis, en zelfs zijn exemplaar van *Das Kapital*, met een persoonlijke opdracht van Karl Marx.

Voor zowel het huis als voor de wandeling door de tuinen zijn nieuwe audiotours beschikbaar, waarvan een samenvatting als virtuele rondleiding online te bekijken is. De sonore bas van Sir David Attenborough maakt toeristische gedrang rond vitrinebordjes overbodig, en Andrew Marr vertelt over de bomen, kassen en het zandpad waar Darwin het liefst driemaal per dag vijf rondjes liep om zijn gedachten te ordenen.

Gelukkig is Charles Darwin nooit arts geworden: hij lijkt vrijwel overal mee te hebben geëxperimenteerd. Hoeveel procent van de opkomende wilde planten sterven voordat ze zaad dragen? Hoe snel vermengen kalk en aarde door toedoen van wormen en andere bodembewoners? Hoe bestuiven insecten tropische bloemen? Hij probeerde het allemaal uit, en de eindeloze serie notitieboeken getuigt van zijn systematische observatievermogen. Op een mooie dag is een bezoek aan Down

'Niet te dichtbij, maar ook niet te ver weg' van Londen

House een mooie manier om de smog van de stad te ontvluchten en ook nog wat van Engeland te zien. Het huis ligt vijftieng kilometer van de Thames, ten zuidoosten van het centrum van Londen. Inmiddels ligt er nog maar een paar kilometer groen tussen de laatste industrieterreinen annex voorsteden en het dorpje Downe, maar in 1842 was het in de woorden van Emma Darwin 'niet te dichtbij maar ook niet te ver weg.' Voor de moderne toerist is het een middagvullende expeditie, maar op de geestelijke capaciteiten van een bioloog heeft de groene en rustige omgeving een bewezen gunstige invloed: alle reden dus om een keer bij de erfenis van Darwin op de thee te gaan.

Home of Charles Darwin, Down House
Luxted Rd, Downe, Kent (25 km ten zuidoosten van Londen)
Trein naar Bromley South, dan bus 146 (ieder uur)
Entree 8,80 pond
Openingstijden: zie website
Website inclusief virtuele rondleiding:
www.english-heritage.org.uk, zoek op 'Down'